

NORGES HØYESTERETT

Den 10. mars 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Bergsjø og Thyness i

HR-2022-552-U, (sak nr. 22-028869STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Fredrik Verling)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Ellen Cathrine Greve)

Avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens ubegrunnede beslutning om ikke å gi samtykke til ankebehandling i inndragningssak, jf. straffeprosessloven § 321 første ledd.
- (2) Ved inndragningsforelegg 4. november 2019 utferdiget av politimesteren i Vest, som ikke er vedtatt og som trer istedenfor tiltalebeslutning, ble A, født 00.00.1968, i medhold av straffeprosessloven § 268 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 311 første ledd, jf. andre ledd med følgende grunnlag:

«Forut for tirsdag 12. desember 2017 i --- 0 i X og/eller andre steder, var han i besittelse av ca. 300 bilder som seksualiserer barn.»
- (3) Hordaland tingrett avsa 15. desember 2021 dom med slik domsslutning:

«A, født 00.00.1968, dømmes til å tåle inndragning av en Icy Box, en sort harddisk, og en Lacie harddisk med beslagsnummer 2017/5127-207-2.»
- (4) A anket dommen til lagmannsretten. Anken gjaldt lovanvendelsen og saksbehandlingen. Han anførte blant annet at han ikke begikk noen «straffbar handling» i 2017 fordi bildene ble slettet i 2009, og den eventuelle straffbare handlingen er derfor foreldet. Uansett kommer straffrihetsgrunnlaget i straffeloven § 311 femte ledd til anvendelse fordi besittelsen av bildene har hatt som formål å ettergå Kripos' arbeid med bekjempelse av nettsider med overgrepsmateriale av barn, samt bekjempe slike nettsider i egen regi.
- (5) Gulating lagmannsrett avsa 6. januar 2022 beslutning med slik slutning:

«Anken nektes fremmet.»

- (6) Lagmannsretten ga ingen begrunnelse ut over en henvisning til at det ikke foreligger særlige grunner som taler for å fremme anken, jf. straffeprosessloven § 321 første ledd.
- (7) A begjærte omgjøring og anket subsidiært til Høyesterett. Han har anført det samme som for lagmannsretten. Som ytterligere «særlige grunner» for å fremme anken, eller i hvert fall som et argument for at lagmannsretten skulle ha begrunnet ankenektelsen, har han anført politiets lange saksbehandlingstid, at politiet har fremmet inndragningssak etter at straffesaken ble henlagt, og at inndragningssaken er såpass alvorlig at han har et sterkt behov for å renske seg.
- (8) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle. Anførselen om at påtalemyndigheten ikke hadde grunnlag for å utferdige et inndragningsforelegg etter at saken var formelt henlagt, er ikke blitt anført tidligere. Uansett ble beslutning om å utferdige inndragningsforelegg i saken tatt parallelt med at selve straffesaken ble avgjort. Saksbehandlingstiden skyldes også politiets vanskeligheter med å kommunisere med domfelte. Domfeltes opplevelse av sakens alvor er ikke avgjørende.
- (9) Høyesterett returnerte saken til lagmannsretten fordi det ikke var truffet formriktig beslutning om at ankenektelsen ikke omgjøres. Gulating lagmannsrett traff formriktig beslutning 22. februar 2022.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd.
- (11) Det er i denne saken bare påstått og idømt inndragning. Anke til lagmannsretten kan da bare fremmes hvis det foreligger særlige grunner, jf. første ledd. Avgjørelsen skal begrunnes når særlige grunner tilsier det, jf. fjerde ledd andre punktum. Ankeutvalget kan prøve om slik begrunnelse skulle ha vært gitt, jf. Rt-2012-1246.
- (12) Om uttrykket «særlig grunner» vises til Rt-2012-1047 avsnitt 12:

«Når lagmannsretten samtykker i ankebehandling fordi 'særlige grunner' tilsier det, er det ikke nødvendig å begrunne samtykket. Det er altså i enkelte tilfeller hvor lagmannsretten kommer til at det ikke foreligger 'særlige grunner' og dermed ikke henviser saken til ankebehandling at det må gis en begrunnelse. Dette innebærer at det også for kravet om begrunnelse har betydning når det kan foreligge en 'særlig grunn' til å samtykke i ankebehandling. Om det uttales det i Ot. prp. nr.78 (1992–1993) side 83 gjennom et sitat fra NOU 1992: 28 side 144:

‘Slike særlige grunner kan være at avgjørelsen er særlig tvilsom, at den har betydning utenfor den foreliggende sak, eller at den har særlig store konsekvenser for siktede. Det siste kan f. eks skyldes botens eller inndragningens størrelse, avgjørelsens konsekvenser for domfeltes stilling eller at domfellelsen medfører en særlig belastning, f. eks hvor det er idømt bot for uaktsom tilsidesettelse av sikkerhetsforskrifter i forbindelse med en dødsulykke. Selv om det skulle foreligge slike forhold, vil imidlertid retten kunne nekte samtykke når den finner det klart at anken ikke vil føre frem, slik at den ville ha blitt nektet fremmet i medhold av annet ledd dersom samtykke ikke hadde vært nødvendig.’»

- (13) Sakens hovedspørsmål er om de aktuelle lagringsmediene er blitt brukt til en «straffbar handling», jf. straffeloven § 69. Nærmere bestemt er spørsmålet om den objektive gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 311 – fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller

fremstilling som seksualiserer barn – er oppfylt, og om det eventuelt foreligger straffrihetsgrunner.

- (14) Tingretten la til grunn at domfeltes formål med å ha de aktuelle bildene i sin besittelse i 2009 var å føre kontroll med Kripos' arbeid, i den hensikt å sørge for at nettsider med overgrepsmateriale av barn ble nedstengt. I tillegg skrev han kritiske artikler om Kripos' håndtering av slike nettsider.
- (15) Etter tingrettens syn var ikke vilkårene for straffrihet etter straffeloven § 311 femte ledd første punktum – om fremstillinger som må anses forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål – oppfylt. Ankeutvalget tar ikke standpunkt til om tingrettens konklusjon er riktig, men konstaterer at spørsmålet om domfeltes handlinger omfattes av femte ledd første punktum, er av en slik art at en begrunnelse ville ha vært på sin plass.
- (16) Tingretten anså imidlertid ikke spørsmålet om straffrihet for å være avgjørende fordi domfeltes formål med å ha bildene i sin besittelse var oppnådd i 2009. Besittelsen i 2017 kunne dermed uansett ikke medføre straffrihet. Tingretten synes å ha lagt til grunn at domfelte slettet eller forsøkte å slette bildene i 2009, men at bildene ikke var permanent slettet på en måte som umuliggjorde gjenskaping. Dette reiser spørsmål om data som delvis er slettet på en slik måte, kan anses å være i «besittelse» dersom de gjenskapes av politiet. Også dette spørsmålet er av en slik art at en begrunnelse ville ha vært på sin plass.
- (17) Samlet medfører de ovennevnte forhold at «særlige grunner» tilsier at lagmannsretten skulle ha begrunnet ankenektelsen. Lagmannsrettens beslutning om å nekte anken fremmet må etter dette oppheves.
- (18) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning om å nekte anken fremmet oppheves.

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)